

gemeene gena... r' „oefen... DORDOET". Ma... erd, dat wat z... geene genade... hebben dus ev... Es de algeme... neeren dat hij... is schrift toon... iriften dergene... uidigd zijn; wa... zool als het on... alle kanten o... ar eens met d... idigheden.

K. S.
ch Kerkblad'... geleden schree... ing doet hij d...

er vandaag vo... ag", maar; „va... rtesch Kerkblad... wel wilde, ma... zeldkamp moge... e is van wat h... felten. Feit h... oor Chamberlan... icht heb, samen... aangeboden het... Is dit trouwe... dering kwam z... rder komen zo... te doen is (ni... op schrif... l, daaraan ga... te" weergave va... ij roept aan he...

s, mijne hee... ren vergeten... deze verzuchting... n het meervoud... eeren!

K. S.
ontvangen:
T. f. 3.—; Fam... 250; S. M. f. 5.—; L. S. f. 10.—; N. N.
e laatste betref... oorlaatste betref... oft bijeengebracht

J. H. v. d. W. v... bijschrift: „Kans... eten Gods gemeen... wij ook voor he... dus de ontvang... DER. Giro 127278.

me in „De Hef... Gereformeerden... er, het wordt on... gaan. De Cineac... kt was voor ons... erden bioscoop... t, maar verfilmd... kwam dan neg... r bijzaak.
eze maening toe... ss. Toch hield de... nt dat Cineac op... op.
de, dat de Cineac... opend was. Toen... ierkszaam maakte... de aandacht van... erigens moest d... rkeerd was naar... on.
ad m'n bedoeling... de Cineac noot... kon zijn. En de... et gelijk.
il j.l. vermeldde... in kleuren: Eng... Een nieuwe film... De Juffrouw gaat... Klaveren—Tent... ampioenschappig... eeld, o. Chr. Bonf... ance, Prins Bern... ua. Een vroolijke

Een advertentie van 11 Aug. j.l. toont, dat de ontwikkeling zich doorzet. De hoofdzak is al niet meer „Verfilmd Wereldnieuws", thans wordt gemeld, dat in Cineac Damrak op veelvuldig verzoek vertoond wordt: De mooiste kleurenfilm, die ooit gemaakt werd, n.l. Cucaracha. Over den inhoud wordt verder niet gesproken. Slechts een waemoedig meisjeskopje wakt vermoedens. Verder: ons uitgebreid journaalprogramma. (Dit staat nu in kleine letters). Een interessante sportfilm. En een vroolijke teekenfilm in kleuren.

In Cineac Breestraat vindt u: Avonturen in de Grooten stad, een meesterwerk van Walt Disney. Verder, weer in kleine letters: 36 interessante actualiteiten. En dan in vette letters: Een kostelijke comédie. Buster Keaton als Goochelaar.

In één onzer bladen van 13 October j.l. waar 2 Cineac-advertenties volgens bovenstaand recept. Maar ook in dit nummer als klap op den vuurprijl een groote advertentie van City. Deze bioscoop, zoo leest men, prolongeert de prachtfilm: Vadersje Langbeen, bewerkt naar het bekende boek van Jean Webster en het toneelstuk van Jaap v. d. Poll. Regie: Friedrich Zelnik. In de hoofdrollen: Lily Bouwmeester, Paul Storm, Emma Morel. Duizenden hebben ons theater bezocht en genoten van deze groote amusementsfilm. Op ons toneel: Een eerste klas variété-attractie.

Het verschil tusschen dit Christelijk blad en de niet-Chr. Pers is in zake bioscoop-advertenties nog slechts graduël.

Wordt dit alles nu slechts „kaufmannisch" gezien? Als onze dagbladen willen zijn, wat zoo dikwijls gepropageerd wordt: dagblad voor het Christelijk gezin, zal een Redactie m.i. wat bovenstaands advertenties betreft, zich hebben te herzien.

Ik dank u voor de verleende plaatsruimte.

Zwijndrecht, Rott. weg 106d. W. VAN VEELLEN.
Naschrift. Met toestemming van den schrijver werden enkele details onvermeld gelaten. De Cineac blijkt inderdaad haar karakter prijs te geven; niet-christenen hebben van christenen weinig verstand. En het wordt hun ook wel eens moeilijk gemaakt het te krijgen.

Hooggeleerde Heer Redacteur.
Wij lasen in een vorig nummer van „De Reformatie" onder het hoofd „Kerknieuws": bedankt voor Amsterdam-Zuid, Ds Sillevis Smitt van Semarang. Dit stond onder H.V. Met belangstelling was naar dit antwoord uitgezien en het werd verwacht.

Evenwel, wij wachten toch nog wat anders. Moet hier Ds Sillevis Smitt niet spreken? In feite is toch een roeping uit H.V. een belediging voor een Geref. V.D.M. Kerkrechtelijk is zulk een roeping toch onaanvaardbaar. Zou u, Hooggeleerde Redacteur, onder deze vraag een antwoord willen geven? U zult waarschijnlijk velen met mij daardoor zeer verplichten.

Met hoogachting
Zeist, 25 October 1938.
Naschrift. Ook ik meen, dat Ds S. S. goed zal doen zich te verklaren. In het orgaan der „beroepende" gemeente stond, dat na rijp beraad gehandeld was.
Uwe J. STOMP.
K. S.

OPVOEDING EN OPPERSCHOULT

Een nieuw pleidooi voor „de" vereenvoudigde spelling.

Grooter contrast dan tusschen zijn taal filosofie en de axioma's der Vereenvoudigers is dan ook, op dit gebied, moeilijk te vinden. En dat spreekt ook gansch vanzelf voor hem die gezien heeft, hoe duidelijk dezen het spoor volgen, in de Oudheid geweest door de verklaarde tegenstanders van de physisch-leer.⁷⁾ Deze organische taalbeschouwing nu verloochent zich allerminst in Bilderdijk's theorie van het grammatisch geslacht, zooals hij die breed uiteenzet in zijn „Verhandeling over de Geslachten der Naamwoorden in de Nederduitsche Taal".⁸⁾ Men mag zich hiervan niet met een oolijke opmerking afmaken, maar moet, wil men Bilderdijk recht laten wedervaren, onverschillig welk standpunt men zelf inneemt, deze theorie opnemen met denzelfden ernst als waarmee ze zich aandient. In de Voorrede van dit geschrift vinden we al dadelijk de gedachte uitgesproken, dat afzonderlijke behandeling der taalgeslachten eigenlijk beteekent het afrukken van een lichaamslid: in zóó levend verband staan de genera met het overige van het „volkomen samenstel" dat we taal noemen.⁹⁾ Aan de behandeling van zijn onderwerp laat Bilderdijk dan ook voorafgaan, als vereischt, een kort overzicht van de algemeene grondbeginselen der taal.
Hoe gaat hij nu te werk? Als taalwaarnemer? Het lijkt er al heel weinig op! Veeleer als wijsgeerig systematicus. Iedere bladzijde leert het. Maar laat ons, om niet te lang te worden, een enkel citaat geven. Hij heeft bij zekeren auteur de stelling gevonden, „dat de uitgang des woords, (voor zoo verre hij naamlijk in de vorming bepalende is) het geslacht het zij geeft, het zij aanwijst". Over

deze, door hem als juist erkende, bewering zegt hij dan: „De waarneming hiervan is voor den gemeenen spraakleeraar; maar de Filosofische kenner der spraak, die hetgeen hij weet, in de oorzaken weet, moet mij deze Waarneming niet zeggen, maar a priori voortbrengen."¹⁰⁾

In het door Kluit ontworpen systeem der grammatische geslachten ontdekt hij veel goeds, maar: „ook het volkomenst systeem, op die wijze van achteren opgemaakt, hangt geheel van de data (= feitelijke gegevens D.) af, waarop het rust; en, zoo het voor het praktisch gebruik nuttig, voor den leerling gemakkelijk en aangenaam, voor de wetenschap-zelve bevorderend is; men mag twifelen, of het in een vak als dit, wel ooit tot die hoogte van reinheid en klaarheid te brengen zij, die eene volkomen bevrediging van het verstand uit kan werken, is het niet, dat het ware en van alles redengevend beginsel, van elders ontdekt en aangenomen, het toelichte, en, daar het de gevestigde algemeene regels versterkt, te gelijk hunne uitzonderingen of gants doe verdwijnen, of als onverdergbare misbruiken erkennen doe, die men thands, of eenmaal te stevig geworteld zijnde, dulden, of, kan men het, uitroeien moet, maar die geene regelmaat breken." (Spaatiëring van mij, D.)

Zoo oordeelt niet de „inconsequente Taalmeeester" (gelijk de Heer Buitendijk met weinig piëteit zijn leidsman kapittelt), maar de filosoof, wien de taal „waarlijk wijsgeerig" en „Logisch in zichzelf" is,¹¹⁾ die ook bij het grammatisch geslacht taalbederf constaleert en dit bederf bestrijden wil door opstelling en voorzichtige toepassing van een wijsgeerig systeem.

Of we goed doen met Bilderdijk op dezen weg te volgen, is een vraag die thans niet aan de orde is. Als maar vast staat: dat deze methode de scherpste veroordeeling inhoudt van de Kolluwijniaansche beginselen en tevens, dat ze nooit mag worden losgemaakt van heel Bilderdijk's wijsgeerig denken.

We noemden zoeven zijn gelijkstelling van de taal met de „Reden". Met dit begrip staan we midden in zijn ideeënwereld. Men leze daarover Bavinck's studie na.¹²⁾ Ten overvloedige worde gewezen op Bilderdijk's diepgewortelde overtuiging van de ontreddering der taal als gevolg van 's menschen val: „Gij, die... in wangeluid ont-aardde; verduisterd als hun brein, verdorven als hun hart..."¹³⁾ Reeds het feit van de taalverbastering, hier beleden, ginds geloochend, schept een onverzoenlijke tegenstelling tusschen Bilderdijk's leer en de richtinggevende gedachten der Vereenvoudigers.

Wil men nog een voorbeeld, dan denke men aan zijn voorkeur voor een zooveel mogelijk op woord-afleidende berustende spelling. Kan het dwazer in Vereenvoudigersoogen?

Bilderdijk te proclameeren tot Kolluwijns Johannes den Dooper is onwetenschappelijk en ook uit anderen hoefde niet verantwoord. Of het dan niet waar is, dat hij soms over volkstaal, taalregeling, spelwijze dingen zegt, die den Vereenvoudiger kunnen bekoren? Zonder twijfel. Even waar als het is, dat Bilderdijk, zingend van de vrijheid der poëzie en de opperheerlijkheid van het dichtertlijk gevoel, soms acroorden aanslaat, die schijnen te preludeeren op het nieuw geluid van '80.

Men heeft hem wel, zij het onder reserves, tot een voorlooper van deze beweging verklaard. Kloos o.a. deed het in zijn bloemlezing. Maar Verweij zag het beter: „Wien wij niet konden zetten was Bilderdijk".¹⁴⁾ Het zou dan ook een weinig eritsch denken verraden, als men met behulp van een aantal sterk Romantisch gekleurde ontboezemingen van Bilderdijk poogde annemelijk te maken, dat zijn poëtische beginselen zoo „gaaf" en „modern" waren, dat slechts inconsequente en traditiemacht hem beletten een negentiende-eeuwsch „Tachtiger" te zijn.

We trokken de parallel niet op goed geluk! De principiële verwantschap van de Vereenvoudigers met de mannen van '80 is door de eersten te duidelijk gemaakt dan dat wij haar behoeven te bewijzen.¹⁵⁾ En daarom is het al even onverantwoord, of men deze dan wel gene groep wil steunen met het gezag van zijn Titanenfiguur, onder miskenning van zijn profetischen strijd tegen alle ongodisterij, zooals hij het placht te noemen.

En toch, er liggen aanleidingen tot misverstand. In de eerste plaats kenmerken Bilderdijk's uitingen zich meestal niet door evenwichtigheid. Als hij ziek van zenuwen een vijand aanvliegt, weegt hij niet angstvallig de zwaarte van zijn woorden. Het rationalistische van den tijdgeest ten bloede toe bestrijdend slaat hij dikwijls over in een tegen-gesteld uiterste. Hij is een man van uitersten.

„Wanneer hij (het) conventionele loslaat — al-

10) Pg. 19.
11) Pg. 119.
12) Pg. 124/5 (vgl. aant. 3).
13) Kompl. Dichtw. XIV, pg. 75.
14) Inl. tot de nieuwe Nederl. Dichtk. 4, A'dam, 1914, pg. 62.
15) B.v. De Vooy's, Verz. Taalk. Opst. J. Groningen, 1924, pg. 207. Zie over dit belangrijke punt Wille, Taalbederf door de School van Kolluwijn, A'dam, 1935, pg. 27 vlg.

dus Kolluwijn in zijn biografie — is het niet om eenvoudig en naar waarheid weer te geven, wat zijn kunstenaarsziel trof, maar om zich te builen te gaan aan bandeloze overdrijving." Of ook sommige van zijn protesten tegen rationalistische taalpedanterie in dit licht moeten worden beoordeeld?

Maar dan: wie Bilderdijk Calvinist noemt, heeft daarmee waarlijk niet alles gezegd. In sommige opzichten is hij Romantisch. Met Kant's afbrekende kritiek op de rede gaat hij ten minste één mijl mede. Voor Leibnitz heeft hij opmerkelijke sympathie. Het stoffelijke waardeert hij dikwijls slechts als allegorie. De louter geestelijke schepselen staan volgens hem Gode nader dan menschen van vleesch en bloed. De harmoniegedachte overspant hij zonder twijfel.¹⁶⁾

Over de gemeenschap van 's menschen ziel met God spreekt hij af en toe in bewoordingen die Pantheistische sentimenten kunnen streelen:

„tot ik van mij-zelv', geheel mijn ik, vervall';
In U, in Christus leve, en heel mijns-zelfs
(vergele, Met Jezus samensmelt in 't Zelfgenoegzaam Al!"¹⁷⁾

Het is dan ook volstrekt niet zóó, alsof de Calvinistische bestrijders van het Kolluwijnianisme „het godsdienstig en staatkundig deel van zijn geestelijke erfenis" onverkort handhaven (zooals de woorden van den Heer B. doen veronderstellen) om slechts ten aanzien van zijn taalkundige denkbeelden zeker voorbehoud te maken. Daarvoor is Bilderdijk te veel systematisch denker. Zijn taalbeschouwing, gegroeid met en uit heel zijn wijsgeerig denken, trekt haar sappen ook uit Romantischen grond. Dit te vergelijken is even onjuist als in Bilderdijk zijn ootmoedig buigen voor het Schriftgezag voorbij te zien.

Om deze redenen achten we het onjuist, als de Heer B. van Bilderdijk's wijsgeerig gedachtencomplex die linguïstische opvattingen isoleert, welke hem terecht of ten onrechte verwerpelijk voorkomen.

Noodig is een onbevooroordeelde en grondige studie van Bilderdijk's taal filosofie in haar samenhang met zijn veelomvattend wijsgeerig-dichtertlijk denken. Zulk een studie zal ons — dit durven we wel te voorspellen — leeren, dat hij evenmin een te vroeg geboren Vereenvoudiger was, als de bouwheer eener Calvinistische linguïstiek.

Hiermede is allerminst uitgesproken, dat zijn Titanenarbeid op het gebied der taalwetenschap voor ons geen principiële betekenis zou hebben.

Het artikel van den Heer B. moge ons in zijn conclusies omtrent Bilderdijk niet bevredigen, het wekt weer belangstelling voor „den groten taalgeleerde, die levens Calvinist was" (zooals de Heer B. hem niet oneigenaardig noemt) en dat op zichzelf reeds heeft waarde.

Overigens spreekt het vanzelf, dat de hoofdstrekking van genoemd opstel door deze onze bedenkingen niet direct wordt aangetast. Zij vereischt een afzonderlijke bespreking.

K. R. J. D.
16) A'dam 1891, dl II, pg. 481.
17) Vgl. de genoemde studie van Bavinck en een artikel van Prof. coll. M. C. Nieuwborn O. P. in het gedenkboek Mr Willem Bilderdijk, A'dam, 1906, pg. 99 vlg.
18) Kompl. Dichtw. V, pg. 277.

OPPERSCHOULT

Het zout der aarde.
Dhr J. Tigchelaar vertelt in „De School met den Bijbel", gelezen te hebben in een propagandageschriftje ten dienste van het openbaar onderwijs:
„De Openbare School is het zout der aarde, de bederfwerende, die, doordat zij niet haat, maar verdraagt, niet verstoot, maar in zich opneemt elk schepsel — hetzij Jood of Griek — de diepere zin van Jezus' leer in zich sluit."
Een nieuwe eigenschap van het zout dus: „schepselen in zich opnemen".
Teksten krijgen.
Ds D. Zemel spreekt over het motief van „teksten krijgen", gelijk dat in „Om Stons wil" door Ds C. de Kruijk van Kamerik nog weer eens aan de orde gesteld wordt. Hij schrijft in „Gorkumsche Kerkbode":
Allereerst wordt mij kwalijk genomen, dat ik zulke hatelijke woorden gebruik, als: waigen van zulk gedoe enz., te meer daar zij gebruikt werden ter bestrijding van een predikant. Ach, ik geloof niet, dat wij als het gaat om voor ons Christenvolk zeer gevaarlijke zonden, die openlijk worden aangeprezen, heel liefjes hebben te doen. Dan mogen wij gerust naspreken de harde woorden van de Schrift over afgodendienst en eigenwillige godsdienst. En hoe verantwoordelijker de positie van iemand is, die zondigt met de Schrift en hoe meer kans iemand heeft om rustig die Schrift te kunnen bestudeeren, des te scherper mag ook ons woord zijn.
Het probleem stelt Ds Zemel wederom alzoo:
Hef ging over de doodnuchtere vraag, of de Hellige Geest Zijn Woord gebruikt dwars tegen de betekenis